



JUSTITISMINISTERIET

Politi- og Strafferetsafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 17. december 2012
Kontor: Sikkerheds- og Forebyggelseskontoret
Sagsbeh: Jean Elisabeth Hørdum
Sagsnr.: 2012-0030-1158
Dok.: 615010

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 311 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 26. november 2012. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Pernille Skipper (EL).

Morten Bødskov

/

Anette Arnsted

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 311 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”På samrådet i Retsudvalget den 22. november 2012 gav ministeren med henvisning til Vollsmose-sagen udtryk for, at der er domstolskontrol med PETs brug af agenter. Kan ministeren oplyse, om denne domstolskontrol gælder generelt, eller PETs agenter ikke netop er undtaget fra retsplejelovens almindelige regler om brugen af civile agenter? I det omfang domstolskontrollen gælder generelt, bedes ministeren redegøre for, hvorvidt brugen af civile PET agenter i forbindelse med Anwar Al-Awlaki sagen, kan undersøges ved domstolene?”

Svar:

1. Retsplejelovens regler om agenter finder ikke anvendelse i sager om overtrædelser af straffelovens kapitel 12 (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed) samt §§ 111-115 og § 118 i lovens kapitel 13 (forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.).

Det betyder i praksis, at PETs brug af agenter i stort omfang ikke er reguleret af retsplejelovens regler om agentvirksomhed. PETs opgaver vedrører således i første række de forbrydelser, der er omhandlet i straffelovens kapitel 12 og 13. Efterretningstjenestens brug af agenter som led i bekæmpelse af terrortrusler mod Danmark vil f.eks. ikke være omfattet af retsplejelovens regler.

Om baggrunden for begrænsningen af retsplejelovens regler om agentvirksomhed fremgår følgende af Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1023/1984 (side 153 ff.):

”Udvalget har endvidere overvejet, om lovudkastet bør omfatte alle kategorier af sager, eller om der i visse typer af sager gør sig sådanne særlige hensyn gældende, at disse sager bør undtages fra lovudkastet.

I denne forbindelse må man være opmærksom på, at efterforskning vedrørende overtrædelser af straffelovens kapitel 12 om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og kapitel 13 om forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder m.v. er af særegen karakter. Efterforskningen, der som regel udføres af eller i samarbejde med politiets efterretningstjeneste, kan være overordentlig langvarig, og afsløring af de kriminelle aktiviteter vil undertiden forudsætte, at der kan udøves agentvirksomhed under andre betingelser, end det efter udvalgets opfattelse er acceptabelt ved andre lovovertrædelser. Undertiden retter efterforskningen

sig mod eksterritoriale personer og munder ikke ud i en straffesag, men kun i et diplomatisk skridt. Af denne grund – men også som følge af sager-nes art i øvrigt – er det en uomgængelig nødvendighed, at efterforskningen kan holdes fuldstændig hemmelig. Ved de kontrolforanstaltninger, som udvalget foreslår nedenfor med hensyn til agentvirksomhed i andre sager, vil der opstå en vis risiko for "udsivning" af oplysninger, selv om risikoen søges begrænset mest muligt."

PETs brug af agenter er omtalt i kapitel 7 i Wendler Pedersen-udvalgets betænkning nr. 1529/2012 om PET og FE. Det er udvalgets opfattelse, at PETs brug af agenter ved efterforskning af de ovenfor nævnte forbrydelser heller ikke for fremtiden bør være reguleret i retsplejeloven, og udvalget tilslutter sig i den forbindelse synspunkterne fra Strafferetsplejeudvalget (betænkningens side 323).

Wendler Pedersen-udvalget har til gengæld forudsat, at PETs anvendelse af agenter i disse sager – ligesom i dag – undergives administrativ regulering. Udvalget har i den forbindelse peget på, at det bør fremgå af den administrative regulering, at enhver foranstaltning, der indebærer brug af agenter, skal godkendes af politimesteren eller politimesterens stedfortræder på baggrund af et oplæg. Det bør endvidere være en betingelse for brug af agenter, at der foreligger en begrundet mistanke om, at en af de nævnte forbrydelser er ved at blive begået eller forsøgt (mistankekrav), og at efterforskningsskridtet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (indikationskrav). Endelig bør agentaktionen ikke bevirke en forøgelse af lovovertrædelsens omfang eller grovhed (provokationsforbud).

2. Indskrænkningen af anvendelsesområdet for retsplejelovens regler om agentvirksomhed medfører ikke, at de dele af PETs agentvirksomhed, der er omtalt ovenfor under pkt. 1, kan ske uden nogen form for begrænsning og regulering. Der peges allerede på dette i betænkning nr. 1023/1984 (side 154):

"[Begrænsningen] af reglernes anvendelsesområde betyder ikke, at politiets benyttelse af agenter som led i efterforskningen af overtrædelser af straffelovens kapitler 12 og 13 (med undtagelse af §§ 116 og 117) vil kunne ske uden nogen form for begrænsning og regulering, men blot at de af udvalget foreslåede nye begrænsninger og reguleringer ikke finder anvendelse i de omhandlede sager. Hertil kommer, at der af justitsministeriet som hidtil vil blive udøvet en særlig, direkte kontrol med politiets efterretningstjenestes virksomhed."

Brugen af agenter er således underlagt almindelige retsprincipper. Der kan herved henvises til Højesterets dom i den såkaldte Vollsmose-sag (optrykt i U 2008.1587 H), hvoraf der bl.a. fremgår følgende:

”De særlige lovregler om agentvirksomhed i retsplejelovens §§ 754 a-754 d gælder ikke ved efterforskning vedrørende bl.a. straffelovens § 114 om terrorisme, jf. retsplejelovens § 754 e. Det følger imidlertid af dansk rets almindelige retsprincipper, at også anvendelse af en agentaktion i forbindelse med sådan efterforskningsvirksomhed er betinget af, at der foreligger fornøden mistanke, ligesom aktionen ikke må bevirke en forøgelse af lovovertrædelsens omfang eller grovhed.

Efter det, der er oplyst om M's agentvirksomhed, finder Højesteret, at den i det hele har opfyldt de nævnte betingelser. Der er således ikke grundlag for at anse den for ulovlig.”

Som det fremgår, lagde Højesteret til grund, at det følger af dansk rets almindelige retsprincipper, at anvendelse af agentvirksomhed i forbindelse med efterforskning af terrorisme forudsætter, at der foreligger en fornøden mistanke (mistankekravet), og at agentvirksomhed ikke må bevirke en forøgelse af lovovertrædelsens grovhed eller omfang (provokationsforbudet). Wendler Pedersen-udvalget har i øvrigt herudover forudsat, at PETs anvendelse af agenter ligesom i dag undergives en administrativ regulering (betænkningens side 323).

Højesterets dom illustrerer, at PET er undergivet en række almindelige retsprincipper ved anvendelsen af agenter, og at overholdelse af disse er omfattet af den almindelige domstolskontrol i forbindelse med behandlingen af en eventuel efterfølgende straffesag.